

Tajomstvo veľkej prosperity švédskych tovární na celulózu

Je to predovšetkým dokonalé hospodárenie so surovým materiálom, s drevom, a spracovanie všetkých odpadkov v podniku samom. Švédske továrne na celulózu nie sú továrne na buničinu, ale ucelené podniky na spracovanie dreva. Drevo sa dokonale sortuje. Najlepšie úžitkové drevo sa spracuje mechanicky na rezivo na pilách, nachádzajúcich sa v podniku — a takéto drevo sa často spracuje až na nábytok alebo na preglejky atď. Drevo druhej triedy ide na celulózu a pri tejto výrobe vzniklé odpadky podrobia sa suchej destilácii. Odpadové lúhy sa spracujú nielen na talový olej a na etyl- a metylalkohol, ale aj na ďalšie deriváty. Tak napríklad spoločnosť *Svenska Cellulosa A. B.*, ktorá je vlastníkom mnohých píl, tovární na sulfátovú a sulfitovú celulózu, drevných mlynov a drevospracujúcich dielní, ako aj niekoľkých hydrocentrál v severnom Švédsku, založila šesť závodov na výrobu etanolu kvasením sulfitového odpadového lúhu s ročnou výrobnou kapacitou 7.500.000 galónov. Pri tejto výrobe sa získava ako vedľajší produkt veľké množstvo metanolu a príbuddliny. Spoločnosť vyrába aj terpentín a talový olej ako odpadok pri výrobe sulfátovej celulózy. Novopostavený elektrolytický závod v Åstrande s ročnou výrobou 12.000 ton chlóru a 14.000 t kaustickej sódy bude kryť celú spotrebu na bielenie potrebnej látky v celom kraji Sundsvall. V továrni na sulfitovú celulózu vo Svartviku, patriacej tejto spoločnosti, malé množstvo rozpustnej celulózy premeňujú na celulózové deriváty ako na natriumcarboxymetylcelulózu, ktorá sa používa v textilnom a potravinárskom priemysle. Spoločnosť sama si vyrába na to potrebnú chlóroctovú kyselinu.

Menovaná spoločnosť dokončila teraz stavbu najmodernejšieho a najlepšie upraveného výskumného laboratória na svete, kde štáb 70 výskumných chemikov a asistentov pracuje na poli celulózy a papiera, na technológii dreva a v organickej a celulózovej chémii. Ročité bežné výdavky na výskumy činia 750.000 švédskych korún (približne 10,5 mil. Kčs).

Spoločnosť *Mo och Domsjö Aktiebolag* vlastní niekoľko píl, tovární na sulfitovú a sulfátovú celulózu a závody na výrobu doskových stien a drevených domkov. Má aj veľmi pestrú chemickú výrobu. Vedľajšie výrobky pri sulfátovej celulóze sú terpentín, talový olej a tekutá živica. Výťažok tekutej živice činí 80 kg, v tom približne 15 kg terpentínu na tonu celulózy. Spoločnosť pracuje s ortuťovými celami na výrobu chlóru, vyrába kaustickú sódu vo forme tekutej, vločkovitej a tuhej. Časť vodíka z ortuťovej cely sa odoberá na výrobu chlorovodíkovej kyseliny, ktorá sa používa v chemickej prevádzke spoločnosti. Takmer všetok chlór a veľká

časť kaustickej sódy, vyrobenej touto spoločnosťou, sa interne spotrebuje i s vyše označeným zvyškom.

Zo sulfitového líhu vyrobený alkohol je dôležitou surovinou v chemickej prevádzke spoločnosti Mo och Domsjö. V Domsjö sa získava približne 8,500.000 litrov alkoholu z odpadového sulfitového líhu ročne a toto sa dopĺňa s ďalšou výrobou 4,000.000 l alkoholu zo závodu Hörnefors. Výťažok alkoholu činí 140 litrov na jednu tonu celulózy, čo sa rovná výťažku 25 l alkoholu na 1 kubický meter dreva.

Vyrábajú sa najrozmanitejšie chemické produkty zo surového sulfitového liehu. Získava sa okolo 80 druhov chemických slúčenín, odvodených od *acetyldehydu, butanolu, octovej kyseliny, etylen-glykolu a príbuzných slúčenín.*

Táto spoločnosť vyrába aj rad dôležitých vo vode disperzných celulóзовých éterov rôzneho druhu. Z etylendichloridu, vznikajúceho pri výrobe etylenchlorhydrinu, vyrábajú syntetickú gumu typu polysulfidového pod názvom Modotiol. Ďalej sa tu používa aj acetylen z karbidu ako surovina na výrobu serií vinyl derivátov, ako monovinylacetát a vinylidendiacetát. Polyméry, zahrňujúce polyvinylacetát, polyvinylalkohol, polyvinylformala, polyvinylbutyral, sa tiež vyrábajú. Ďalej sa tu robí chlorovanie benzenu na mono- a dichórbenzen. Octová kyselina sa vyrába kvasením alkoholu obvyklým spôsobom. V najbližšom čase spoločnosť dá do prevádzky modernú destilovňu pre tekutú živicu a bežne vypracuje podľa svojho výrobného programu množstvo textilných pomocných látok. (Thomas H. Vaughn: „The Swedish Chemical Industry” Chemical News, March 17, 1947.)

L. S u r a n.

S P O L K O V É Z V E S T I

Volontárske miesta v odbore chémie v USA.

Spojené štáty severoamerické prostredníctvom svojich zahraničných úradov oznámili, že tamojšie závody v odbore chémie trpia nedostatkom odborných pracovníkov. Americká štátna správa by bola preto ochotná povoliť pricestovanie a zacvičenie cudzích štátnych príslušníkov v priemysle USA.

Slovenský referát na Ministerstve zahraničného obchodu v Prahe, ktorý má celú akciu na starosti, vec odporúča a priaznivo posudzuje za predpokladu, že vyslaní chemickí technickovia po riadnom zacvičení budú prospešní nášmu priemyslu.

O bližšie informácie nech sa kolegovia záujemci obrátia na Poverenstvo školstva a osvetu, odbor VI., v Bratislave.

Záujemci na zájazd 6. a 6. júla v Banskej Štiavnici z Bratislavy a okolia môžu sa prihlásiť k hromadnému zájazdu autobusmi z Bratislavy do Banskej Štiavnice a späť. Cestovné tam i späť Kčs 100.— Bližšie informácie SChS, Bratislava, Hviezdoslavovo nám. 14.

Prosíme dosiaľ nevyrované predplatné, vyrovať priloženým šekom.
